

فرایند سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه ایران

فرزانه میرزائی - کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل
زهره کریمی - کارشناس ارشد حقوق خصوصی

سرمایه‌گذاری یکی از پایه‌های شکل‌گیری توسعه پایدار محسوب می‌شود. بسیاری از کشورها به دلیل عدم تکافوی منابع داخلی برای سرمایه‌گذاری، در پی جذب سرمایه‌های خارجی برآمده‌اند و به این ترتیب سرمایه‌گذاری خارجی در صحنه اقتصاد کشورها نقش حائز اهمیتیتی یافته است. امروزه سرمایه‌گذاری خارجی به یکی از عناصر عمده در پیوند دادن اقتصاد داخلی کشورها به ویژه جوامع در حال توسعه با اقتصاد جهانی تبدیل شده و به عنوان عاملی برای انتقال سرمایه، فناوری، تخصص و مدیریت در تقویت حضور این کشورها در اقتصاد و تجارت جهانی نقش بسزایی یافته است. این واقعیت موجب شده است که رقابت‌های اقتصادی در راستای بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در جذب سرمایه‌گذاری خارجی به منظور ارتقای جایگاه کشورها در اقتصاد جهانی تشدید شود. در نظام‌های مختلف نقش دولت‌ها در جهت توسعه اقتصادی با ایجاد ساختار مناسب حقوقی از طریق تدوین و اجرای قوانین کارآمد حائز اهمیت است تا بر اساس آن ارگان‌ها و نهادهای اقتصادی در راستای تأمین شرایطی مناسب تر گام بردارند. جمهوری اسلامی ایران نیز به منظور حضور فعالانه در اقتصاد جهانی اقدامات متعددی را انجام داده و در این زمینه، موضوع سرمایه‌گذاری خارجی به عنوان یکی از ابزارهای موثر در این حوزه مورد توجه است. در مقاله حاضر تلاش بر این است تا ضمن بررسی قوانین موجود راجع به سرمایه‌گذاری خارجی، به صورت خاص آیین‌نامه، دستورالعمل و مصوبه مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. نکته حائز اهمیت در خصوص سرمایه‌گذاری خارجی این است که سرمایه‌گذاری در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس (فرا بورس) باید مطابق مقررات و ضوابط اختصاصی صورت پذیرد؛ بنابراین مشمول مقررات عام سرمایه‌گذاری نخواهد شد. به عبارت دیگر مقررات ناظر بر سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه از قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۸۱ تبعیت نمی‌کند. در حالی که به اشتباه بسیاری از سرمایه‌گذاران و حتی برخی کارگزاران، سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران را متولی این امر دانسته‌اند. بنابراین در صورتی که سرمایه‌گذار خارجی علاقه‌مند به فعالیت در حوزه بازار سرمایه ایران باشد، الزامی ندارد تا مطابق قانون تشویق، مبادرت به اخذ مجوز معاملاتی کند و فقط زمانی که قصد بهره‌مند شدن از تضمین و حمایت‌های قانون تشویق و آیین‌نامه اجرایی آن را داشته باشد، لازم است برای اخذ مجوز معاملاتی به سازمان سرمایه‌گذاری، مراجعه و مطابق مقررات مراحل اخذ مجوز را طی کند. در غیر این صورت سرمایه‌گذار خارجی که قصد تملک سهام در بورس‌ها و بازار فرا بورس را دارد، تنها ملزم است تا مقررات ویژه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس را رعایت کند. با توجه به توضیحاتی که ذکر شد، لازم است در ابتدای امر مبانی قانونی سرمایه‌گذاری خارجی به صورت اجمالی معرفی شود و پس از آن به تفصیل روند اخذ مجوز معاملات در بازار سرمایه مورد بررسی قرار گیرد.

مبانی قانونی سرمایه گذاری خارجی

مبانی قانونی سرمایه گذاری خارجی در دو بخش مورد بحث و بررسی قرار می گیرد: الف- مبانی قانونی سرمایه گذاری خارجی به طور عام و ب- مبانی قانونی سرمایه گذاری خارجی در بازار سرمایه.

الف- مبانی قانونی سرمایه گذاری خارجی به طور عام عبارت است از قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی و آیین نامه اجرایی آن که در سال ۱۳۸۱ به تصویب رسیده است.

ب- مبانی قانونی سرمایه گذاری خارجی در بازار سرمایه عبارت است از: آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس، دستورالعمل اجرایی آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و خارج از بورس و ضوابط اعطای مجوز معامله اوراق بهادار به سرمایه گذار خارجی. ذیلاً هر یک از این مقررات را مورد تدقیق قرار می دهیم.

۱. مبانی قانونی سرمایه گذاری خارجی به طور عام

۱-۱. قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی:

قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی مصوب سال ۱۳۸۱، در واقع چارچوب حمایتی در راستای بهبود وضعیت سرمایه گذاری خارجی در ایران است. هدف از تصویب قانون مزبور، فراهم ساختن بستر قانونی مناسب به منظور جذب و به کارگیری سرمایه و فن آوری خارجی و تحقق بخشیدن به توسعه اقتصادی کشور است. مطابق این قانون، سرمایه گذاری خارجی به کارگیری سرمایه خارجی (اعم از نقدی و غیر نقدی) در یک بنگاه اقتصادی جدید یا موجود پس از اخذ مجوز سرمایه گذاری است و به موجب ماده (۲) قانون مذکور، پذیرش سرمایه گذاری خارجی باید به منظور عمران و آبادی و فعالیت تولیدی اعم از صنعتی، معدنی، کشاورزی و خدمات صورت پذیرد. امعان نظر به این قانون مشخص می کند که دامنه شمول مفاهیم سرمایه گذار و سرمایه خارجی بسیار گسترده است و گسترده دگی در مصادیق عبارات فوق، هدف تدوین این قانون را که تشویق و تسهیل سرمایه گذاری خارجی است، اثبات می کند. این قانون به منظور سهولت فرایند سرمایه گذاری، پوشش های تضمینی و حمایتی متعددی را برای سرمایه گذار خارجی در نظر گرفته است؛ ولی شرط (لازمه) امکان استفاده از این مزایا و تسهیلات آن است که سرمایه گذار، مجوز معاملاتی خود را مطابق قانون تشویق از سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران که نهاد مرکزی و مسوول دریافت در خواست ها، صدور مجوز سرمایه گذاری و حمایت از منافع سرمایه گذاران خارجی در تمام طول عمر فعالیت

آنهاست، اخذ کند.

مطابق قانون تشویق، سرمایه گذار خارجی از کلیه حقوق، حمایت ها و تسهیلاتی که برای سرمایه گذار داخلی موجود است به طور یکسان بهره مند خواهد شد (مواد ۳ و ۸). دامنه این حمایت به گونه ای است که سرمایه گذاری خارجی مورد سلب مالکیت و ملی شدن قرار نخواهد گرفت مگر برای منافع عمومی، به موجب فرایند قانونی، به روش غیر تبعیض آمیز و در مقابل پرداخت مناسب غرامت به ماخذ ارزش واقعی آن سرمایه گذاری بلافاصله قبل از سلب مالکیت. (مفاد ماده ۹) همچنین است تضمین های مندرج در ماده ۱۷ و حقوق و تسهیلات اشاره شده در ماده ۷، مواد ۱۳ الی ۱۸ راجع به تضمین و انتقال سرمایه خارجی، قسمت دوم ماده ۱۹، و در نهایت ماده ۲۰.

۱-۲. آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی:

آیین نامه مذکور در راستای گسترش پوشش های

هر شخص خارجی یا ایرانی با سرمایه ای که منشأ آن خارجی است، می تواند به عنوان متقاضی، تقاضای دریافت مجوز معامله را به سازمان بورس و اوراق بهادار ارائه کند. در صورت دریافت مجوز برای خرید و فروش اوراق بهادار شخص سرمایه گذار خارجی محسوب و مجاز به معامله اوراق بهادار بورسی و فرابورسی است

قانونی به منظور تشویق به سرمایه گذاری و حمایت از سرمایه گذار خارجی گام برداشته است.

بر خورداری سرمایه گذاران خارجی از رفتار یکسان با سرمایه گذاران داخلی، ورود سرمایه نقدی و غیر نقدی خارجی صرفاً بر اساس مجوز سرمایه گذاری، عدم محدودیت حجم سرمایه گذاری خارجی، تضمین سرمایه خارجی در قبال ملی شدن و سلب مالکیت و در صورت لزوم حق دریافت غرامت، امکان انتقال اصل سرمایه، سود سرمایه و منافع حاصل از به کارگیری سرمایه به صورت ارز و حسب مورد کالا، تضمین آزادی صادرات کالای تولیدی بنگاه اقتصادی سرمایه پذیر و در صورت ممنوعیت صادرات، فروش کالای تولیدی در داخل و انتقال ارز حاصله به خارج از طریق شبکه پولی رسمی کشور از تسهیلات مشترک است که برای سرمایه گذار خارجی در نظر گرفته شده است.

بند ب ماده ۴ آیین نامه فوق الذکر نیز برای سرمایه گذارانی که به طور مستقیم و غیر مستقیم وارد بازار ایران شده اند، به تفکیک ویژگی ها و تسهیلات خاصی را قایل شده است. از تضمین ها و تسهیلات دیگر می توان به مواد ۴، ۱۱، ۲۲، ۲۳، ۲۶، ۳۴ و ۳۵ این آیین نامه اشاره کرد.

۱. مبانی قانونی سرمایه گذاری خارجی در

بورس ها و بازار فرابورس

از آن جا که موضوع مقاله حاضر سرمایه گذاری خارجی در بازار سرمایه است، لازم است تا به تفصیل، آیین نامه و دستورالعمل سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

۱. آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در

بورس ها و بازارهای خارج از بورس

مطابق این آیین نامه، به منظور سرمایه گذاری خارجی در بازار سرمایه، صرف کسب مجوز معامله از سازمان بورس و اوراق بهادار توسط متقاضی جواز معامله اوراق بهادار بورسی و فرابورسی در حدود قید شده وافی به مقصود است. بنابراین تکمیل فرم درخواست سرمایه گذاری بر اساس قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ضرورتی ندارد و صرفاً زمانی که متقاضی تمایل داشته باشد تحت پوشش حمایت ها و تضمین این قانون قرار گیرد، می تواند از سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران درخواست صدور مجوز سرمایه گذاری خارجی نماید. این درخواست در هیات سرمایه گذاری خارجی مطرح شده و در صورت موافقت، مجوز مذکور توسط وزیر امور اقتصاد و دارایی صادر خواهد شد.

مطابق بند ۵ ماده یک آیین نامه مذکور، شخص خارجی هر شخص حقیقی است که تابعیت ایران را ندارد یا هر شخص حقوقی که در کشوری غیر از ایران به ثبت رسیده باشد و در نهایت، اشخاص حقوقی ثبت شده در ایران که مجموع سهام اشخاص حقیقی و اشخاص حقوقی آن با شرایط مذکور بیش از ۵۰ درصد باشد.

بنابراین هر شخص خارجی یا ایرانی با سرمایه ای که منشأ آن خارجی است، می تواند به عنوان متقاضی، تقاضای دریافت مجوز معامله را به سازمان بورس و اوراق بهادار ارائه کند. در صورت دریافت مجوز برای خرید و فروش اوراق بهادار شخص سرمایه گذار خارجی محسوب و مجاز به معامله اوراق بهادار بورسی و فرابورسی در حدود قید شده در مجوز معامله است. سایر مقررات بر معامله این افراد تابع همان قوانین و مقررات حاکم بر اشخاص ایرانی خواهد بود. به این مفهوم که متقاضی پس از اخذ مجوز معاملاتی، همانند سرمایه گذاران داخلی صرفاً ملزم به کسب کد معاملاتی مطابق مقررات بازار سرمایه خواهد بود.

درخواست سازمان، اطلاعات، اسناد و مدارک لازم را به سازمان، بورس یا فرابورس ارائه کنند، در غیر این صورت سازمان می‌تواند مجوز معامله را تعلیق یا لغو کند.

* مطابق تبصره ۲ ماده ۴ آیین‌نامه، متقاضی مکلف است هر گونه تغییر در اطلاعات ارائه شده را به سازمان منعکس کند؛ این در حالی است که هیچ‌گونه ضمانت اجرایی در خصوص این مقرره پیش‌بینی نشده است. به نظر می‌رسد عدم رعایت این مقرره از جانب سرمایه‌گذار می‌تواند از موارد تعلیق یا لغو مجوز محسوب شود.

د- انتقال اصل و عواید سرمایه

انتقال اصل سرمایه، عایدات سرمایه‌ای و سودهای نقدی دریافتی به خارج از ایران با رعایت مقررات ارزی کشور خواهد بود. در این راستا بانک مرکزی جمهوری اسلامی مکلف است معادل ارزی و جوه قابل انتقال را در صورت تک‌نرخ بودن ارز به نرخ رایج در شبکه رسمی کشور، و در غیر این صورت به نرخ بازار آزاد در اختیار سرمایه‌گذاران قرار دهد. در صورت وجود شرایط خاص به تشخیص بانک مرکزی، مبلغ مذکور طی یک سال و به فاصله چهار ماه و در اقساط برابر قابل پرداخت خواهد بود.

به نظر می‌رسد که احاله تشخیص شرایط خاص به بانک مرکزی می‌تواند عامل بازدارنده‌ای برای سرمایه‌گذار خارجی محسوب شود. با توجه به اثرات و مزایای سرمایه‌گذاری خارجی و با عنایت به سیاست‌های تشویقی دولت به نظر می‌رسد مناسب است در راستای ملحوظ نظر قرار دادن منویات سرمایه‌گذار، تشخیص این موارد بر عهده مرجعی مستقل قرار گیرد.

از نکات مثبت این آیین‌نامه آن است که هر گونه ممنوعیت انتقال ارز از کشور که در مقررات وضع شده یا می‌شود، شامل و جوه قابل انتقال نخواهد شد. بنابراین ممنوعیت انتقال ارز برای تمام سرمایه‌گذاران خارجی در بورس مجرا خواهد بود؛ حتی اگر سرمایه‌گذار خارجی مجوز سرمایه‌گذاری خارجی خود را مطابق قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، دریافت نکرده باشد.

ه- موارد خارج از شمول آیین‌نامه

کلیه معاملات شرکت‌های بورسی و فرابورسی که توسط نهاد مالی خارجی منعقد می‌شود، از شمول مقررات این آیین‌نامه خارج و مشمول محدودیت‌های نهاد‌های مالی ایرانی خواهند بود؛ مشروط بر آن‌که: نهاد مالی مذکور مجوز تاسیس یا فعالیت خود را مطابق قانون بازار اوراق بهادار از سازمان دریافت نموده باشد و معاملات آن نهاد به تشخیص سازمان در راستای ارائه خدمات تخصصی نهاد مالی از قبیل تعهد خرید سهام صورت پذیرد.

* آن بخش از سهام‌ناشران ایرانی پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس که برای معامله اشخاص خارجی در کشور دیگر به هر طریق اختصاص یابد،

* اوراق بهادار صادره توسط ناشر خارجی که در بورس یا بازار خارج از بورس ایرانی پذیرفته شده باشند، و

* آن بخش از سهام‌ناشران ایرانی پذیرفته شده در بورس یا بازار خارج از بورس که بصورت ارزی معامله می‌شوند.

ب- عملیات لازم برای دریافت مجوز معامله

مطابق مقررات، اشخاص خارجی یا اشخاص ایرانی که دارای سرمایه‌ای با منشأ خارجی هستند، برای دریافت مجوز معامله اوراق بهادار باید اطلاعات و مدارک لازم را (لیست مدارک لازم متعاقباً مطابق دستورالعمل اجرایی این آیین‌نامه ذکر خواهد شد) به همراه تقاضانامه‌ای بر اساس فرم‌های سازمان از طریق کارگزاران خود به سازمان بورس

بانک مرکزی جمهوری

اسلامی مکلف است

معادل ارزی و جوه قابل

انتقال را در صورت

تک‌نرخ بودن ارز

به نرخ رایج در شبکه

رسمی کشور، و در غیر

این صورت به نرخ

بازار آزاد در اختیار

سرمایه‌گذاران قرار دهد

و اوراق بهادار ارائه کنند. سازمان هفت روز کاری پس از دریافت مدارک در صورت تکمیل بودن آنها، موظف است مجوز معامله را صادر و به متقاضی یا نماینده وی اعلام کند. این مقرره با توجه به ضوابط اعطای مجوز معامله اوراق بهادار به سرمایه‌گذار خارجی مصوب ۱۳ آذرماه ۱۳۸۹، صورت می‌پذیرد.

مزایای کسب مجوز معامله عبارتند از:

* دریافت مجوز شخص را مجاز به معامله اوراق بهادار بورسی و فرابورسی در حدود قیدشده در مجوز معامله می‌کند.

* شخص دارای مجوز مجاز به افتتاح حساب‌های ارزی و ریالی خواهد بود.

* مجاز به انتقال ارز به داخل ایران و تبدیل آن به ریال و بالعکس خواهد بود.

ج- لغو و تعلیق مجوز سرمایه‌گذاری

* متقاضیان پس از دریافت مجوز مکلفند به

در صورتی که سرمایه‌گذار خارجی قصد تملک بیش از ۱۰ درصد سهام یک شرکت بورسی یا فرابورسی را داشته یا پس از تملک سهام یک شرکت بورسی یا فرابورسی تمایل به در اختیار گرفتن کرسی هیات‌مدیره را داشته باشد، سرمایه‌گذار خارجی راهبردی محسوب خواهد شد، که در این صورت مشمول مقررات ویژه‌ای در مقایسه با سرمایه‌گذار غیرراهبردی خواهد بود.

الف- محدودیت‌های قانونی سرمایه‌گذار خارجی مطابق دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه یادشده تنها تملک و معامله سهام پذیرفته‌شده در بورس‌ها و بازارهای فرابورس تابع آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی است و معامله سایر اوراق بهادار پس از کسب مجوز بدون محدودیت خواهد بود. بنابراین محدودیت‌های ذیل تنها شامل معاملات بورسی و فرابورسی است که در سه بخش قابل بررسی است.

محدودیت عام: مطابق ماده ۱۳ آیین‌نامه، سرمایه‌گذار خارجی مجاز است تا سقف‌های تعیین شده در قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی در بورس و فرابورس سرمایه‌گذاری کند، مگر آن که شورای عالی بورس محدودیت‌های بیشتری را در نظر گرفته باشد.

محدودیت سرمایه‌گذار خارجی

غیرراهبردی: مطابق ماده ۱۷ آیین‌نامه مذکور، سرمایه‌گذار خارجی غیرراهبردی در تملک سهام محدودیت‌هایی به این شرح دارد: تعداد سهام مجموع سرمایه‌گذاران خارجی نباید از ۲۰ درصد مجموع سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس و فرابورس یا ۲۰ درصد تعداد سهام هر شرکت پذیرفته‌شده در بورس یا فرابورس بیشتر باشد، تعداد سهام هر سرمایه‌گذار خارجی در هر شرکت پذیرفته‌شده بورسی یا فرابورسی نمی‌تواند از ۱۰ درصد سهام آن شرکت بیشتر باشد. چنانچه این محدودیت‌ها از جانب سرمایه‌گذار رعایت نشود، مطابق مقررات، سرمایه‌گذار راهبردی تلقی خواهد شد.

محدودیت سرمایه‌گذار خارجی راهبردی:

سرمایه‌گذار خارجی راهبردی علاوه بر محدودیت عام، مطابق آیین‌نامه پس از خرید سهام نمی‌تواند تا دو سال بدون مجوز سازمان، اصل سهام خریداری شده را بفروشد. این گونه سهام مطابق مقررات معاملات عمده سهام به فروش خواهد رسید.

مطابق ماده ۱۱ آیین‌نامه، موارد زیر از شمول این محدودیت‌ها خارج و مقررات لازم در مورد آنها به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار خواهد رسید:

* سهام‌ناشران ایرانی بورسی یا فرابورسی که هم‌زمان در بورس یا بازار فرابورس کشور دیگری پذیرفته شده‌اند،

۲. دستورالعمل اجرایی آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و خارج از بورس

در اجرای ماده ۱۳ آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازار خارج از بورس دستورالعمل فوق به تصویب شورای عالی بورس اوراق بهادار رسید.

الف- روند رسیدگی برای صدور مجوز

مطابق این دستورالعمل باید مدارک زیر توسط متقاضی برای دریافت مجوز به سازمان یا در صورت تفویض وظایف از جانب سازمان به مراجع ذی ربط تحویل داده شود:

۱. تقاضانامه مطابق فرم سازمان.
۲. سایر فرم هایی که برای دریافت کد معاملاتی لازم است.

۳. مدارک شناسایی برای اشخاص حقیقی؛ در صورتی که ایرانی یا منشأ خارجی باشند اصل و تصویر شناسنامه یا گذرنامه و کارت ملی و در صورتی که خارجی باشند، ارائه اصل و تصویر گذرنامه الزامی است.
۴. برای اشخاص حقوقی، اصل و تصویر اساس نامه و مدارک نشان دهنده مشخصات و حدود اختیارات صاحبان امضای مجاز.

مدارک فوق باید به فارسی یا انگلیسی ارائه شود و در صورتی که مدارک فوق به زبانی غیر از این دو باشد، تنها کافی است تا ترجمه تایید شده آن به زبان فارسی یا انگلیسی ارائه شود. اگر این مدارک توسط مراجع ذی صلاح (همانند دفتر خانه اسناد رسمی، کنسولگری) برابر اصل شده باشد، ارائه اصل مدرک ضروری نخواهد بود. (مطابق تبصره یک و ۲ ماده ۲ دستورالعمل اجرایی)، مجوز معامله باید طی هفت روز کاری توسط سازمان صادر و مستقیماً یا از طریق مراجع دیگر (بورس ها، فرابورس، شرکت سپرده گذاری مرکزی) به متقاضی تحویل داده شود.

ب- نحوه انتقال وجوه

وجوه قابل انتقال موضوع تبصره یک ماده ۱۰ آیین نامه سرمایه گذاری در بورس ها و فرابورس در ابتدا باید توسط سرمایه گذار خارجی مورد تقاضا گیرد. متعاقباً وجوه مذکور توسط سازمان بورس و اوراق بهادار توسط فرمول مشخصی محاسبه و تاییدیه کتبی آن به متقاضی اعلام می شود.

ج- وظایف دارندگان مجوز

مطابق ماده ۹ این دستورالعمل، شخصی که مجوز معامله دریافت می کند، موظف است به درخواست سازمان، اطلاعات، اسناد و مدارک لازم را به مراجعی که سازمان معین می نماید در مهلت مقرر ارائه کند. همچنین بنا بر تبصره ۳ همان ماده، اشخاص خارجی دارای مجوز باید در صورت تقاضای مراجع قضایی، اوراق بهادار ناشر ایرانی و همچنین اوراق بهادار

خارجی که دارای مجوز از سازمان است یا نزد سازمان به ثبت رسانده را در موعد مقرر به ایشان تسلیم کنند. ضمانت اجرایی در خصوص این مقرر از سوی شورای عالی پیش بینی نشده است. البته به نظر می رسد که در صورت عدم رعایت این مقرر سرمایه گذار ممکن است با خطر لغو یا تعلیق مجوز خود مواجه شود.

د- لغو یا تعلیق مجوز

در صورتی که دارنده مجوز اطلاعات درخواست شده را به موقع به اشخاص تعیین شده تسلیم نکند، سازمان می تواند مجوز وی را در خصوص خرید اوراق بهادار تعلیق یا لغو کند. (تبصره ۲ ماده ۹ دستورالعمل اجرایی)

۳. ضوابط اعطای مجوز معامله اوراق بهادار به سرمایه گذار خارجی

مطابق دستورالعمل اجرایی آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس، سازمان بورس و اوراق بهادار متولی اعطای

شخصی که مجوز معامله دریافت می کند، موظف است به درخواست سازمان، اطلاعات، اسناد و مدارک لازم را به مراجعی که سازمان معین می نماید در مهلت مقرر ارائه کند

مجوز به متقاضیان سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و فرابورس است که مطابق آیین نامه می تواند دریافت مدارک را به مرجع دیگری تفویض کند. بر همین اساس هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار ضوابطی را در راستای اعطای مجوز معامله به سرمایه گذار خارجی در تاریخ سیزدهم آذرماه سال ۱۳۸۹ به تصویب رسانده است.

الف- مرجع قانونی اعطای مجوز

مطابق این ضوابط، متقاضیان خارجی سرمایه گذاری در ایران برای دریافت مجوز معامله باید تقاضای خود را همراه با مدارک لازم، به یکی از شرکت های کارگزاری دارای مجوز فعالیت از سازمان تسلیم کنند. ماده ۲ ضوابط اعطای مجوز، مرجع تسلیم مدارک را خود کارگزاری ها معرفی نموده است که گام بزرگی در تسهیل امر سرمایه گذاری خارجی است.

مطابق ماده ۳ مصوبه سازمان، شرکت کارگزاری موظف است تا تصویر مدارک را با اصل آنها مطابقت دهد و در صورت تطابق، با درج عبارت «برابر اصل است»

امضا کند و تقاضانامه را برای صدور مجوز به سازمان بفرستد. سازمان در صورت کامل بودن اطلاعات و مدارک ارسالی، ظرف هفت روز کاری مجوز معامله را به زبان فارسی و انگلیسی با امضای رییس سازمان به کارگزاری تحویل می دهد. از منطبق این مقرر چنین برداشت می شود که سازمان در صورت تقاضا موظف به بررسی مدارک است و در صورت تکمیل بودن مدارک موظف است مجوز معامله را صادر کند. مهلت مقرر (هفت روز کاری) در صورتی که مدارک به صورت کامل تحویل داده نشده باشند نیز مجرا خواهد بود.

ب- اعتبار قانونی مجوز معامله

مطابق تبصره ماده ۴ مصوبه، مجوز معامله به زبان فارسی صادر می شود و دارای قابلیت استناد و رسمی است. ارزش و اعتبار استنادی این اسناد باید در ترجمه مجوز قید شود. پس از صدور مجوز معامله، در صورتی که سرمایه گذار بخواهد در بورس ها یا بازار فرابورس سرمایه گذاری کند، لازم است تا تشریفات دریافت کد معاملاتی را سپری کند.

ج- الزامات عملی برای کسب مجوز معاملات

در بورس ها و بازارهای خارج از بورس (فرابورس) متقاضیان خارجی سرمایه گذاری برای انجام معاملات در بازار سرمایه ایران مطابق مقررات ابتدا باید مدارک لازم را مطابق ماده ۲ دستورالعمل اجرایی آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس به یکی از شرکت های کارگزاری ارائه کنند. شرکت کارگزاری مرجع اولیه موظف است مدارک را به سازمان بورس و اوراق بهادار ارسال کند و سازمان موظف خواهد بود طی هفت روز کاری مدارک ارسالی را بررسی و در صورتی که آنها را کامل تشخیص دهد، اقدام به صدور مجوز معامله کند. چنانچه سازمان مدارک را صحیح و کامل نداند، صدور مجوز معامله تا تکمیل مدارک امکان پذیر نخواهد بود.

پس از صدور مجوز معامله و امضای آن توسط رئیس سازمان، مجوز به کار گزار ارجاع داده خواهد شد تا به شخص متقاضی یا نماینده وی تحویل شود. پس از صدور مجوز، شخص دارنده مجوز در صورتی که بخواهد در بورس ها و بازار فرابورس سرمایه گذاری کند، همانند متقاضیان ایرانی باید برای کسب کد معاملاتی توسط کار گزار اقدام کند. همان طور که قبلاً اشاره شد در صورتی که متقاضی سرمایه گذاری در بازار سرمایه ایران بخواهد علاوه بر حمایت هایی که آیین نامه سرمایه گذاری خارجی در بورس ها و بازارهای خارج از بورس و دستورالعمل اجرایی آن برای سرمایه گذاران خارجی در نظر گرفته است، از حمایت ها و تسهیلات قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی نیز بهره مند شود، باید مطابق ضوابط مقرر در قانون تشویق و آیین نامه اجرایی آن برای کسب مجوز معامله اقدام کند.